

11. SINIF DIN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 2 · Kitapçık A · Sevgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. DKAB.11.1.1 · Kader ve kaderle ilgili kavramları yapılandırabilme · orta

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Ayetlerde her şeyin bir ölçü ve dengeyle yaratıldığının, takdir edildiğinin bildirildiğini belirtir.	5
a)	Kaderin Allah'ın her şeyi bir ölçüye göre belirlemesi olduğunu ilişkilendirir.	5
b)	Projeyi kadere (önceden bilip belirleme), inşayı kazaya (zamanı gelince gerçekleşme) benzetir (Eş'arî tanımlarına göre okulunu belirtmek tutarlı bir eşleştirme yapan da tam puan alır).	5
b)	Benzetmenin bir sınırını belirtir (ör. mimarın bilgisi sınırlıdır, proje değişebilir; Allah'ın bilgisi ise ezeli ve kusursuzdur).	5

a) Örnek cevap: Ayetlerde Allah'ın her şeyi bir ölçü ve dengede yarattığı, yarattıklarını bir ölçüye göre takdir ettiği bildirilir. Kader de Allah'ın her şeyi bir ölçüye göre bilip belirlemesidir.

b) Örnek cevap: Mimarın çizdiği proje kadere, projeye göre binanın zamanı gelince yapılması da kazaya benzer. Ancak mimarın bilgisi sınırlıdır, projede hata olabilir ve proje sonradan değişebilir; Allah'ın bilgisi ise ezeli ve kusursuzdur.

Sık hatalar: Kaza kavramını "kaza (trafik kazası)" anlamında kullanmak; Benzetmenin sınırını belirtmemek

2. DKAB.11.1.1 · Kader ve kaderle ilgili kavramları yapılandırabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Soru işaretli adıma dua etmek ya da Allah'a tevekkül etmek (güvenmek) ifadesini yazar.	4
a)	Aybüke'nin hedef belirleme, plan/tedbir ve çalışma adımlarını doğru eşleştirir.	4
b)	Ayette tevekkülün "karar verip azmettikten" sonra emredildiğini belirtir.	4
b)	Tevekkülün çaba ve tedbirden sonra gelen bir güven olduğunu, tedbirsiz tevekkülün tembellik olduğunu açıklar.	3

a) Örnek cevap: 4: Dua edip Allah'a tevekkül etmek. Hedef belirleme: tıp fakültesini kazanmayı hedeflemesi. Plan ve tedbir: haftalık çalışma programı hazırlaması. Çalışma: her gün düzenli soru çözmesi. Dua ve tevekkül: sınav sabahı dua edip Allah'a güvenmesi. ("Gerisini Allah'a bırakıyorum" sözü 5. adımla da ilişkilendirilebilir.)

b) Örnek cevap: Ayette önce karar verip azmetmek, ardından Allah'a tevekkül etmek emredilir. Demek ki tevekkül, çaba ve tedbirden sonra gelir. Hiçbir şey yapmadan "tevekkül ettim" demek tevekkül değil, tembelliktir.

Sık hatalar: Tevekkülü çalışmanın yerine geçen bir bekleyiş olarak açıklamak; Aybüke'nin davranışlarını adımlarla eşleştirmemek

3. DKAB.11.1.2 · İnsan, akıl, irade ve sorumluluk kavramları arasındaki ilişki hakkında eleştirel düşünebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Ahzâb 72'ye dayanarak insanın emaneti (akıl, irade ve sorumluluğu) yüklendiğini belirtir.	4
a)	Şems 8'e dayanarak insana iyiyi ve kötüyü ayırt etme yeteneğinin verildiğini, bu yüzden seçimlerinden sorumlu olduğunu açıklar.	4
b)	İsrarın zorlama (ikrah) olmadığını, Ömer'in seçme özgürlüğünün devam ettiğini belirtir.	4
b)	Kararı Ömer'in verdiğini, bu yüzden sorumluluğun ona ait olduğunu ve arkadaşlarının da kendi paylarından sorumlu olduğunu açıklar.	3

a) Örnek cevap: Ayete göre insan, göklerin, yerin ve dağların yüklenmekten çekindiği emaneti yüklenmiştir; bu emanet akıl, irade ve sorumluluktur. Şems suresinde de insana kötülüğü ve kötülükten sakınmayı ayırt etme yeteneği verildiği bildirilir. İyiyi kötüden ayırabilen ve seçebilen insan, seçimlerinden sorumludur.

b) Örnek cevap: Arkadaşlarının ısrar etmesi Ömer'in iradesini ortadan kaldırmaz; "hayır" deme imkânı vardı. Kopya çekmeye karar veren Ömer'dir, bu yüzden sorumluluk ona aittir. Arkadaşları da onu yanlışla teşvik ettikleri için kendi paylarından sorumludur.

Sık hatalar: İsrarı zorlama (ikrah) ile aynı saymak; Ayetlerle akıl-irade-sorumluluk ilişkisini kurmamak

4. DKAB.11.1.2 · İnsan, akıl, irade ve sorumluluk kavramları arasındaki ilişki hakkında eleştirel düşünebilme · zor

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
	Meriç'in görüşünün kaderi yanlış anlamaya dayandığını açıkça belirtir.	4
	Ayetlere dayanarak insana seçme özgürlüğü (irade) verildiğini belirtir.	4
	Allah'ın her şeyi önceden bilmesinin insanı zorlamak anlamına gelmediğini açıklar.	4
	İnsanın iradesiyle seçtiği davranışlardan sorumlu olduğunu, ahiretteki karşılığın da buna dayandığını belirtir.	4
	Kavramları birbirine bağlayan tutarlı bir paragraf yazar.	4

Örnek cevap: Meriç'in görüşü kaderin yanlış anlaşılmasına dayanmaktadır. Ayetlerde "Dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin." denilerek ve insanın yolu ya şükrederek ya da nankörlük ederek yürüyeceği bildirilerek insana seçme özgürlüğü verildiği vurgulanır. Allah her şeyi önceden bilir ama bilmek, zorlamak demek değildir; Allah insanın neyi seçeceğini bildiği için öyle yazmıştır, insan yazıldığı için seçmez. İnsan iradesiyle seçtiği davranışlardan sorumludur; ahirette de bu seçimlerin karşılığını görecektir. Bu yüzden kaderi kötü davranışlara bahane yapmak doğru değildir.

Sık hatalar: Allah'ın bilgisini insanı zorlayan bir güç gibi anlatmak; Ayetlere dayanmadan yalnızca görüş bildirmek

5. DKAB.11.1.3 · Bakara suresinin 286. ayetinin mesajlarını anlamak için Kur'an-ı Kerim meallerine başvurabilme · kolay

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Allah'ın kimseyi gücünün yetmediği bir şeyle yükümlü tutmadığını belirtir.	5
b)	Ayetteki dualardan birini doğru belirtir.	5
b)	Duayı insanın unutabilen, yanılabilen, güçsüz ya da affa muhtaç bir varlık olmasıyla ilişkilendirir.	5

a) Örnek cevap: Allah hiç kimseyi gücünün yetmeyeceği bir şeyle sorumlu tutmaz.

b) Örnek cevap: "Unutur ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma!" duası, insanın unutabilen ve hata yapabilen bir varlık olduğunu yansıtır.

Sık hatalar: İlk cümleyi aynen kopyalamak; Duayı seçip insan özelliğiyle ilişkilendirmemek

Madde	Ölçüt	Puan
a)	I'ı felsefe, II'yi din bilimleri (din sosyolojisi) ile eşleştirir (ikisi doğruysa tam puan, biri doğruysa ölçüt puanının yarısı).	4
a)	III'ü sanat (hat sanatı) ile eşleştirir.	4
b)	Seçtiği birinci disiplinin yöntemini doğru belirtir (ör. felsefe: akıl yürütme ve sorgulama; din bilimleri: gözlem, görüşme, veri toplama; sanat: estetik ifade ve duygu).	4
b)	İkinci disiplinin yöntemini belirtip iki yöntemi karşılaştırır.	3

a) Örnek cevap: I: felsefe. II: din bilimleri (din sosyolojisi). III: sanat.

b) Örnek cevap: Felsefe dine akıl yürütme ve sorgulama yoluyla yaklaşır; Tanrı'nın varlığı gibi soruları mantıksal olarak tartışır. Din bilimleri ise gözlem, görüşme ve veri toplama gibi bilimsel yöntemlerle dinin toplumdaki ve bireydeki görünür etkilerini inceler. Felsefe soyut sorulara, din bilimleri gözlenebilir olgulara yönelir.

Sık hatalar: II'yi felsefe saymak; Disiplinleri karşılaştırmak yerine ayrı ayrı tanımlamak